

5. Старинець Є.А. Кримінальна відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів): дис... д-ра філософії: 081 «Право». Одеса, 2021. 317 с.

УДК 343.6(043.2)

Меркулов С.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Україна
Науковий керівник: Юзікова Н.С., д.ю.н., професор

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ТА КРИМІНОЛОГІЧНИЙ РІВНІ

Домашнє насильство в Україні було визнано кримінальним правопорушенням у січні 2019 року, коли набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». Кримінальний кодекс України було доповнено ст. 126-1 «Домашнє насильство», відповідно до якої кримінальна відповідальність за домашнє насильство настає за «умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи» [1].

Жертвами домашнього насильства стають жінки, чоловіки, в тому числі: члени сім'ї, співмешканці та батьки похилого віку. В Україні статистика звернень щодо домашнього насильства постійно зростає. Так, за 8 місяців 2021 року до Національної поліції України надійшло 203724 звернень, що на 47% більше у порівнянні з тим самим періодом 2020 року. Від одного до трьох мільйонів дітей щороку стають його свідками чи страждають від домашнього насильства.

За словами генпрокурора, Ірини Венедіктової, в Україні кожна третя родина страждає від домашнього насильства. Від 1 до 3 мільйонів дітей щороку стають його свідками чи жертвами. Наслідки цього – крім фізичних, глибокі душевні травми, які не загоїти ніколи. Ситуація загострилась у зв'язку з карантинном, коли кривдники і жертви вимушено опинились у закритому просторі. За минулий рік кількість звернень з приводу насильства зросла більш ніж наполовину. А у 2020 році у

порівнянні з 2019 кількість засуджених за домашнє насильство зросла на 75%. На 66% зросла також кількість справ на розгляді в суді щодо факту скоєння цього злочину, у порівнянні з 2019 роком. Збільшення випадків домашнього насильства це – світова тенденція. В ООН називають її пандемією насилля під час пандемії. За даними Мінсоцполітики, більшість звернень про домашнє насильство були від жінок – 86%, решта – 12% від чоловіків і 2% – від дітей [2].

Виходячи із законодавчої бази, санкція ст. 126-1 КК України передбачає громадські роботи на строк від 150 до 240 годин, або арешт на строк до 6 місяців, обмеження волі на строк до 5 років, позбавлення волі на строк до 2 років. За прояви сексуального насильства в сім'ї у ч. 2 ст. 152 КК України передбачається покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 10 років, а за ч. 2 ст. 153 КК України – на строк від 3 до 7 років. Втім системний аналіз інших положень КК України, які передбачають відповідальність за застосування насильства, свідчить, що у санкціях, наприклад, за заподіяння умисного тяжкого тілесного ушкодження (ст. 121 КК України), середньої тяжкості тілесного ушкодження (ст. 122 КК України), побої та мордування (ст. 126 КК України) передбачена більш сувора відповідальність, ніж за вчинення фізичного насильства в сім'ї (ст. 126-1 КК України) [1]. Тому, на мою думку, існує необхідність у запровадженні більш суворого покарання за скоєння домашнього насильства.

Л.К. Садонцева у своїх роботах порівнювала кримінальну відповідальність на національному та закордонному рівнях та дійшла до висновку, що можна виділити наступні позитивні моменти, які могли би бути враховані для подальшого вдосконалення відповідних вітчизняних кримінально-правових норм: 1) для вдосконалення кримінально-правових норм щодо протидії домашньому насильству вітчизняному законодавцю необхідно, перш за все, ратифікувати відповідні міжнародно-правові акти та імплементувати їх норми, спрямовані на захист від домашнього насильства; 2) встановити кримінальну відповідальність за набагато ширше коло посягань проти життя, здоров'я, честі, статевої недоторканності, які можуть бути застосовані в сім'ї; 3) за прикладом закордонного кримінального законодавства доцільно було передбачити більш суворе покарання за кримінальні правопорушення, що мають ознаки домашнього насильства, у порівнянні з іншими однорідними діяннями; 4) визнати випадки заподіяння смерті у разі застосування насильства в родині кваліфікуючою ознакою та закріпити її у самостійному пункті ч. 2 ст. 115 КК України [3, с. 152].

Отже, домашнє насильство як явище має загальносвітовий характер і міцно коріниться у світогляді та звичаях націй і народів. Домашнє насильство живиться і розквітає на тлі бажання будь-яким способом вплинути на волю іншої людини, насадити свої правила й закони хоча б

такому невеликому осередку, як сім'я. Домашнє насильство давно перестало бути суто сімейною проблемою і потребує державного втручання, особливо в часи пандемії, коли кількість даних кримінальних правопорушень стала стрімко зростати. Тому питання вдосконалення кримінального законодавства в частині вказаного протиправного діяння є, як ніколи, актуальним і потребує підвищеної до себе уваги.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n875> (дата звернення: 12.02.2022).

2. Венедіктова І.В. Генпрокурор оголосила протидію домашньому насиллю пріоритетом роботи прокуратури на 2021 рік. URL: https://pol.gov.ua/ua/video.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=292834# (дата звернення: 12.02.2022).

3. Садонцева Л.К. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні та зарубіжному праві: порівняльний аналіз. *Молодий вчений*. 2019. № 4 (1). С. 149-153.

УДК 343.1(043.2)

Михайличенко В.Г., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шведова Г.Л., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАННЯ

Відповідно до ст. 22 ЗУ «Про прокуратуру», прокурор підтримує державне обвинувачення в судовому провадженні щодо кримінальних правопорушень, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України (далі КПК України) [1]. При цьому, в КПК України сторона обвинувачення і потерпілий визначені як окремі сторони кримінального провадження і мають різні процесуальні статуси під час судового розгляду в порядку кримінального провадження.

Також, відповідно до ч. 1, 5 ст. 340 КПК України, якщо в результаті судового розгляду прокурор дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується, він після виконання вимог статті 341 цього Кодексу повинен відмовитися від підтримання державного обвинувачення і викласти мотиви відмови у своїй постанові, яка долучається до матеріалів кримінального провадження. Копія постанови надається обвинуваченому, його захиснику, потерпілому, його представнику та законним представникам, а також представнику